

REDAKCIJAS SLEJA

Skolotājiem vēl viens pārbaudījums

IMANTS
KAZILŪNS,
ZURNĀLISTS

Mākslīgais intelekts skolā vairs nav nākotnes jautājums. Tas jau ir skolēnu telefonos, skolotāju datoros, mājasdarbu melnrakstos, prezentācijās, darba lapās. Lai arī daļa skolotāju iebilst šīs tehnoloģijas izmantošanai izglītības procesā, līdzīgi kā savulaik internets, Google, arī MI jeb mākslīgais intelekts ieņems stabilu vietu mūsu ikdienā. Tāpēc protestēt, ignorēt to nebūtu gudri. "Kamēr zvērs nav pieradināts, viņš ir bīstams".

Lai abas puses — skolu un MI — tuvāk iepazīstinātu, izglītības politikas veidotāji īpaši programmai aicina pieteikties skolas, kas vēlas kļūt par MI liderēm. Pirmajā programmas gadā tajā aicinās iesaistīties tikai 20 skolas: 15 vispārējās un piecas profesionālās izglītības iestādes. Jāpiesakās līdz 19. jūnijam. Skolās veidos komandas no pieciem cilvēkiem. Vienam no viņiem — vadītājam —

Tāpēc protestēt, ignorēt to nebūtu gudri. "Kamēr zvērs nav pieradināts, viņš ir bīstams".

Valsts izglītības attīstības aģentūra gatava maksāt algu. Tik tālu izklausās progresīvi, laikmetīgi. Tomēr realitāte Latvijā ir, maigi izsakoties, "kā mēnešiem veldzi nejutusi plava". Kaut

kas tajā aug, bet jauna dzīvība nerodas. Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija, kuru pazīstam ar saīsinājumu OECD, skolotāju un skolu vadītāju pētījumā 2024. gadā rāda, ka Latvijā skolotāju vidējais vecums ir 50 gadi: 58 % skolotāju ir 50 gadu veci un vecāki, tikai 8 % ir jaunāki par 30 gadiem. Tajā pašā pētījumā norādīts, ka 35 % Latvijas skolotāju izmantojuši mākslīgo intelektu darbā, bet no tiem, kuri to nav izmantojuši, 73 % kā iemeslu min zināšanu un prasmju trūkumu. Vēlme tuvāko četru gadu laikā veidot MI lideru skolas ir apsveicama, taču būtu bīstami to pasniegt tikai kā tehnoloģisku uzrāvienu. Skola nav laboratorija, kurā pietiek ieviest jaunu programmu un gaidīt brīnumu. Skola vispirms ir cilvēki. Skolotāji, kuri jau gadiem strādā pārslozdē. Iedot apgūšanai vēl vienu instrumentu kā jaunu valodu daļai no viņiem nozīmētu drīzāk iesniegt atlūgumu, nekā atdot pēdējos spēkus, brienot nezināmajā. Kā daudzi Latvijā norāda, viņi MI izmanto tikai informācijas meklēšanai — virspusējā līmenī. Turklāt aptaujas rāda, ka cilvēki virs 45 gadiem, MI uzskata par nevajadzīgu, kuru noteikti nelietos savā ikdienā. Šādā situācijā MI draud radīt vēl dziļāku plaisu starp uz priekšu ejošajiem un uz vietas palikušajiem. Turklāt gados jaunie skolotāji Latvijā vairāk ienāk lielo pilsētu skolās. Lauku skolās, kur reizēm viens skolotājs vienlaikus ir arī audzinātājs, psihologs, pasākumu organizētājs, MI var kļūt nevis par tiltu, bet grāvi. Ja skolotāju vienkārši nostāda fakta priekšā, ļoti iespējams, viņš kļūs nevis par lideri, bet aizvērs datoru un sevi pateiks: pietiek! ♦

Līgums izglābj institūtu no degvielas cenu trieciena

Pavasaris institūtā katru gadu sākas ar savu ritmu

Lauka darbi, sēja, šogad arī degviela, iepirkumi, zemes nomas jautājumi, vēl arī dažādi negaidīti darbi, kas uzrodas pa vidu.

Šogad ir paredzēts arī viens nozīmīgs projekts, kas jau ir apstiprināts, taču vēl nav uzsākts. Līdz ar to pagaidām esam nodarbināti ar ikdienas lietām.

Pagājušajā nedēļā viens no svarīgākajiem jautājumiem bija degviela. Lauka darbi ir degvielas ietilpīgi, īpaši aršana. Kad cenas uzkāpa ļoti augstu, bija zināms satraukums. Mums kā valsts iestādei viss notiek caur iepirkumiem. Ar degvielas piegādātāju ir noslēgta vienošanās iepirkuma procedūras ietvaros, un tur ir noteikti cenu griesti. Kad šī vienošanās tika slēgta, neviens pat sapņos nevarēja iedomāties, ka degvielas cenas varētu uzkāpt tik augstu, kādas tās bija pirms pāris nedēļām.

Tomēr pagājušajā nedēļā viss atrisinājās. Degviela tika piegādāta par līgumā noteikto griestu cenu. Jāsaka — cepuri nost piegādātājam! Ceru, ka viņiem tas nav bijis ar zaudējumiem. Sarunas bija telefoniskas, jo līgums ir saistošs abām pusēm. Ja piegādātājs nevar izpildīt līgumu, viņš var nonākt tā sauktajā melnajā sarakstā un turpmāk vairs nevar pretendēt uz iepirkumiem.

No malas varbūt šķiet, ka direktors nodarbojas ar attīstību, zinātni un lielajiem jautājumiem, bet realitātē ļoti liela daļa laika aiziet iepirkumiem, cenu aptaujām, tirgus izpētei. Mums institūtā nav atsevišķa iepirkumu speciālista, nav tik daudz cilvēku, tāpēc ar visiem šādiem jautājumiem jāietiek galā pašiem. Brīžiem šķiet, ka 80 procenti direktora darba aiziet tieši tādām procedūrām. Bez tām neko īsti nevar ne nopirkt, ne pārdot.

Pavasaris šogad nāk arī ar sarežģītiem laikapstākļiem. Vējš ir ļoti traucējis smidzināšanas darbus. Zemās gaisa temperatūras, vējš, sausums, bet augi aug, nezāles aug, darbi jāplāno. Vietām ceļas tādi putekļu mākoņi, ka šķiet, ceļš pazūd miglā. Vakar kopā ar meitu braucot uz Rīgu pa A6 šoseju, stāstīju viņai par vēja eroziju. Tā šajās vējainajās dienās bija ļoti izteikta. Ja augsne ir sausa un saputeklota, vējš aiznes

prom tās auglīgāko daļu. Putekļos nav tikai kaut kādi smalki smilšu graudi. Tur var būt arī māla daļiņas, trūdvielas, barības vielas, arī minerālmēslu daļas. Tas viss aiziet prom no lauka. Tur, kur ir ziemāji, situācija ir mierīgāka. Vasarāju sējumos, kad augsne ir sastrādāta un brīva, vēja erozija var būt ļoti jūtama.

Tāpēc arī lauksaimniekiem tagad arvien vairāk uzsver, ka augsnei pēc iespējas ilgāk jābūt aizņemtai, lai tā nestāvētu, kā saka, "plika". Ja būtu lietus, tad citādi. Lietu soliņa pagājušajā nedēļā, kaut kur Latvijā bija pat sniegs un krusa, bet pie mums nekas no tā netika. Daži kaimiņi sēju jau pabeiguši, mums darbi mazliet aizkavējušies.

Vēl viens ļoti aktuāls jautājums šobrīd ir zeme. Cik saprotu, pašvaldība pārdod tai piederošos zemes gabalus izsolēs. Skrīveros tas skar arī zemi, ko institūts līdz šim nomājis. Mēs ar pašvaldību

MANA NEDĒĻA

Nevar nepamanīt diskusijas par pensiju otro līmeni. Tas man ķiet ļoti divējāds jautājums. No vienas puses, tā ir cilvēka nopelnītā nauda. No otras puses, ir cilvēki, kuriem grūti pašiem šo naudu apsaimniekot.

esam sadarbojušies ilgstoši. Līdz šim pašvaldības zeme šķita stabilāka nekā privāta. Privātais šodien iznomā, pēc pieciem gadiem var pārdomāt. Pašvaldība likās drošāka. Institūtam tas ir būtiski, jo mums ir ilggadīgie zālāji. Tas nav vienas sezonas darbs. Saistīta arī genofonda uzturēšana, ilgtermiņa novērojumiem. Rezultāts nerodas vienā gadā. Tāpēc, ja parādās signāls, ka zemi varētu pārdot, tas liek domāt, kas notiks tālāk.

Protams, pašvaldība brīdina laicīgi, viss notiek solīdi. Taču man šķiet, ka zemes pārdošana ir īstermiņa risinājums. Zemi var pārdot tikai vienreiz. Nomas maksa pašvaldībai arī nav vairs simboliska, kā tas varbūt bija pirms desmit gadiem. Tagad tā jau ir tuvu tirgus cenai vai pat virs tās. Tāpēc man nav līdz galam skaidrs, kāpēc zemi labāk pārdot, nevis turpināt iznomāt.

Ir bijis piedāvājums zemi nopirkt, bet te ir juridiska nianse. Mēs esam valsts iestāde, un tā no pašvaldības zemi nepērk tāpat kā privātais. To var pārņemt lietošanā vai apsaimniekošanā, bet pašvaldībai tad no tā nav ienākumu. Tādā ziņā noma būtu loģiskāks risinājums.

Pagājušajā nedēļā bija arī Lielā talka, un mums tā notika citādā veidā. Institūta vecajā ēkā bija sakrāti laboratorijas filtrpapīri, kurus bija paredzēts nodot makulatūrā. Bija jau sakrāti kastēs un maisos, bet kādi, visticamāk, jaunieši, pamanījās ielīst ēkā, savākt daļu šo filtru un izkaisīt tos pa ceļmalām un plāvām.

Kāds zemnieks piezvanīja un atsūtīja video, jautājot, vai tie gadījumā nav institūta filtri. Izskatījās, ka ir. Tad braucām un lasījām. Šie filtri nav kā parasts papīrs, kas pēc lietus uzreiz izšķīst. Tie ir ūdensizturīgi, tāpēc plāvās tas viss arī paliktu. Iznāca nevajadzīgs, lieks darbs. Sestdienas vingrošana. Ja visiem būtu elastīgas muguras, varētu teikt, ka laba izlocīšanās, bet institūtā mums daudzi jau pensijas vecumā, tāpēc tāds darbs nav nekāda izklaide.

Domājot par nedēļas notikumiem ārpus institūta, nevar nepamanīt diskusijas par pensiju otro līmeni. Tas man ķiet ļoti divējāds jautājums. No vienas puses, tā ir cilvēka nopelnītā nauda. No otras puses, ir cilvēki, kuriem grūti pašiem šo naudu apsaimniekot. Saņemot kontā dažus tūkstošus, nopērk televizoru vai aizbrauc ceļojumā un pēc kāda laika atkal vajag naudu.

Taču ideja, ka pensiju otrā līmeņa līdzekļus varētu izmantot veselības vajadzībām, man nešķiet sliktā. Ja cilvēkam ir nopietnas veselības problēmas, ko valsts nekompensē, bet nauda kaut kur it kā stāv, tad jautājums ir ļoti saprotams. Kāda jēga no naudas pensijā, ja līdz tai veselības dēļ nemaz netiek? Paskarbi, bet dzīvī tā mēdz būt.

Pats nesen saskāros ar zobārstiem. Akūtā situācijā Aizkraukles novadā rindas var būt garas, jāgaida mēneši. Var sēdēt uz ibumetīna un gaidīt. Ja zobs sāp tā, ka pa sienām jārāpjas, tad cilvēku maz interesē, vai laukā jāsēj vai jāar. Tad svarīga ir tikai viena lieta: tikt pie palīdzības. Veselība tomēr ir pamats. Kad ar to ir problēmas, pārējais uz brīdi atkāpjas.

Aivars Jermušs,

Skrīveru Zinātniskā institūta "Zemkopības institūts" direktors un vadošais pētnieks

PLATFORMAS X APSKATS

ILZE VIŅKELE
@VINKELE

Veselības finansējuma palielinājums ir politisks lēmums. Vienmēr ir bijis. Kur tam ņemt naudu, EK ieteikumi LV ir izlasāmi un tie ir nemainīgi gadiem. Tad uzrodas "laimes lācis", kas smago jautājumu atrisina viegli — laipni piedāvā papildu naudu. Tik, ops! No jūsu pašu pensijas.

JURIS PŪCE
@pucej

Valsts augstākās amatpersonas visas varot lidot caur VIP zonu savos komandējumos, jo to vajagot apsardzei. Bet 99 % lidojumus izmantojušas 2 amatpersonas — Siliņa un Rinkēvičs. Saeimas priekšsēdētāju apsardzei tāpat to nevajagot. Sapinušies galīgi.

KĀRLIS

@karlis_serzants
Dzirdēju, ka jūnijā divpadsmit Rīgas domes kapsētu pārvaldes darbinieki par nieka 20 tūkstošiem eiro braukšot komandējumā uz Turīnu. Nopietnas pieredzes apmaiņas pasākums būšot — kapsētu konference. Nez, VIP kapliča arī būs?

ERIKS

@Egriks
Pasākumos, kuros piedalās ASV prezidents, ir nenormāls drošības protokols, pat snaiperi uz jumtiem. Un te kādam izdodas ar veselu arsenālu iekļūt ne tikai kvartālā, ne tikai ēkā, bet pat blakus istabā ar pistoli, vairākiem nažiem (kam tie?) un (te, lūdzu, īpašu uzmanību) — BISI! ♦